

Năm Nhâm Dần, Kháo Chuyện Cọp

Lê Thiên sưu tầm & biên tập

Năm Sửu, con trâu chậm chậm qua đi, năm Dần, con cọp nhe răng rập rình bước tới.

Cái nhìn dân gian Việt Nam về con cọp và về tên con cọp thay đổi theo vùng miền hoặc theo cách hành xử của nó đối với con người tùy thời, tùy lúc. Để từ đó, con người, nhất là người dân ở các miền thôn dã rừng rú nhận ra cái con vật ác như hùm này.

Những tên gọi

Cụ thể, ngoài tên “thường gọi” ở phía nam là Cọp, ở phía bắc gọi là Hồ và tiếng Hán Việt là Dần ... thì dân gian thôn quê còn gọi cọp là Ông Cả, vì sợ cọp quấy phá, lập miếu thờ, tôn cọp lên hàng Hương Cả là chức cao nhất trong hương chức làng xã thời xưa.

Cọp còn được gọi là Ông Ba Mươi. Không có tài liệu chính thức xác định tên gọi này. Có người bảo rằng hằng năm cứ đến đêm ba mươi cuối tháng âm lịch, lúc trời tối đen như mực, cọp cho đó là cơ hội vàng đi vào tôn xóm dọc bìa rừng lộng hành, kiếm mồi. Bởi vì những đêm trăng sáng, cọp phải chui rúc trốn tránh trong rừng sâu vì sợ con người rình rập vây bắt hay đào hố làm bẫy. Nhưng Cọp ở Việt Nam vẫn được tôn là “Chúa tể sơn lâm”, vì nó là con vật khỏe nhất và cũng hung hãn nhất nơi rừng rú nhiệt đới Việt Nam.

Ngoài ra, không ít nhà của dân quê miền núi hay ở những bìa rừng Việt Nam đã từng là những địa điểm kiếm ăn quen thuộc của Cọp, khiến dân gian khiếp sợ tôn cọp lên bậc thần thánh, thậm chí dựng miếu tôn thờ khiến Cọp trở thành những thú Sơn Thần, Chúa Sơn Lâm, thậm chí là Ông Cọp.

Có nơi còn kiêng kỵ “cọp” đến nỗi tôn nó lên chức “Ông”, và gọi cọp là Ông Cọp, hay chỉ gọi “né” gọn là “Ông”, khiến nhiều nơi ở Việt Nam, người ta dựng lên “Chùa Ông”.

Uy dũng của cọp

Con cọp còn có mãnh lực oai hùng đến nỗi các võ tướng của triều đình Việt Nam thời xa xưa thường được tôn là Hồ Tướng (ông tướng mạnh như cọp). Trong chiến trận, đoàn quân bị mất tướng, coi như “quân vô tướng như hổ vô đầu”.

Đến cả giềng mối gia đình, người Việt xưa cũng hay ví von hổ phụ sinh hổ tử, để nói tới uy danh con thừa hưởng từ uy danh cho mình, làm nên nghiệp lớn.

Riêng những người sinh năm Dần, tuổi Dần, được cho là cầm tinh con cọp... ghê gớm lắm, nhất là giới nữ sinh năm Dần, bị cho là... CỌP CÁI, trai làng nghe tới là tránh như... tránh cọp!

Trong bài Về mười hai con giáp, người ta nghe thiên hạ chê bai tuổi Dần, bắt luận trai hay gái:

Tuổi Dần ông cọp gồm ghê

Bắt người móc họng tha về non cao...

Ghê gớm chưa? Thực tế có vậy không, có lẽ chính cách sống và sự thành đạt những người tuổi con cọp cả nam lẫn nữ từ xưa đến nay là những chứng từ đích thực cho những ai TUỔI DẦN.

Cọp dạng nào và ở đâu cũng dữ! Coi chừng!

Nơi cọp trú ngụ gọi là hổ huyết là hang cọp, nơi đầy nguy hiểm, chết chóc. Trừ những kẻ muốn đâm đầu vào hang cọp, hay những người đầy can đảm cho rằng bắt nhập hổ huyết, bắt đắc hổ tử, không vào hang cọp sao bắt được cọp con, đi vào chỗ cọp tha rấn cắn thì không ai muốn đi vào nơi miệng hùm nọc rấn đó cả. Có kẻ lờ leo lưng cọp thì thật là khó xuống, kiểu phóng lao phải theo lao.

Người xưa cũng đã cảnh giác :

Chớ thấy hùm ngủ vuốt râu

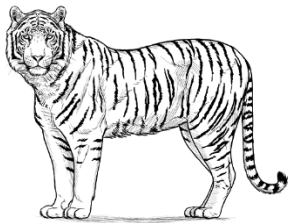
Hùm mà thức dậy, đầu lâu không còn.

Vì cọp là loài thú dữ tợn, nên người đời thường nói : Dữ như cọp; dữ như cọp xổ rọ; dữ như cọp đói; dữ như cọp cái; dữ như cọp thọt (bị què) ...

Cọp dữ, nên cũng có tình trạng con người dựa hơi hùm, mượn oai hùm, đội lột hùm, ... Trong cuộc sống cũng có những người dựa vào quyền thế để huynh hoang, tự đắc, làm những điều bất nhân, bất đức, bất tín, bất nghĩa... hung hăng như cọp dữ vồ người.

Dầu thế nào đi nữa, người ta cũng có thể lên tiếng bênh vực loài hùm-hổ, như: hùm dữ chẳng ăn thịt con. Hoặc: Hùm giết người hùm ngủ, nhưng người giết người thức đủ năm canh.

Những kẻ to gan lớn mật dám tỏ ra tay bản lĩnh, chống lại bạo quyền, những kẻ ấy được coi là kẻ dám vuốt râu hùm, xía răng cọp cả gan đương đầu với những kẻ hung hăng làm hùm làm hổ. Hoặc mạnh hơn nữa, là dám “ăn gan hùm”... Nhưng bên cạnh đó cũng có người vì sợ cọp... mà sợ cả cút cọp!

Người bị coi như cọp

Thế gian không ít người hùm hổ kiêu miệng hùm gan sứa hay miệng hùm gan thỏ, chẳng làm gì được ai! Dầu vậy, người đời cũng cảnh giác: Lên non bắt hổ còn dễ hơn chiều chuộng thế gian.

Nói năng đụng chạm tới những kẻ có quyền sinh, quyền sát mà không sợ thì được ví là dám “vuốt râu hùm”.

Ngược lại, những người vốn thật dũng mãnh nhưng do gặp hoàn cảnh éo le bị khuất phục, khiến “Hùm thiêng sa cơ...” đáng buồn.

Cảnh tình những người bắt được địch mà lại chủ quan, buông tha cho, thì đó là hành động “thả Hổ về rừng” vậy.

Cọp dữ có tiếng, nhưng không phải lúc nào nó cũng hiên ngang bách chiến bách thắng đối với mưu trí của con người, khiến nhiều khi hùm thiêng mắc bẫy, hùm thiêng thất thế:

Cọp rừng lạc xuống ruộng sâu

Bị bầy chó cỏ thi nhau sửa âm.

Hoặc:

Người khôn thất trí cũng khờ

Ba mươi đời cọp dữ sa cơ cũng hèn.

Cả trong hôn nhân cưới hỏi, từ thời xa xưa, dân gian Việt Nam cũng đã tỏ rõ thái độ thận trọng, đến nỗi người ta mang cả con hùm (hổ) ra mà ví von, cảnh giác:

Cha mẹ em vợ tham vàng

Hang hùm lại ngõ hang vàng gả con.

Lại nữa, vẽ hổ, người ta chỉ có thể vẽ da nó, chứ không moi gan móc ruột hổ ra mà vẽ được huống hồ là việc chọn vợ chọn chồng:

Họa hổ họa bì nan họa cốt

Tri nhân tri diện bất tri tâm

Xưa kia chẳng biết, anh lầm

Bây giờ rõ lại, vàng cầm anh cũng buông.

Kết: Da cọp, tiếng đời

Cuối cùng, dân Việt ta không quên mượn hình ảnh cọp để lưu ý đời sau về giá trị của cuộc sống:

Hùm chết để da, người ta chết để tiếng. ■